

श्रीरस्तु

भूमिका

परमहंसपरित्राजकाचार्यवर्यजगद्गुरुश्रीकाञ्ची-कामकोटि-पीठाधीश्वरी-
शङ्कराचार्याणां श्रीचन्द्रशेखरेन्द्रसरस्वतीश्रीपादानामनुग्रहपुरस्सरं प्रवृत्तायाः
मद्रपुरीसंस्कृतविद्यासमितेः कार्येषु व्याकरणशास्त्रे प्रविविक्षूणामुपकाराय
घातुविषये तन्निष्पन्नरूपाणां सर्वेषामेव रूपमाला काऽपि सम्पाद्येति श्रीमतां
मद्रपुरविश्वविद्यालयसंस्कृतशास्त्राध्यक्षाणां डा. वे. राघवार्याणामाशयानुसारेण
पण्डितप्रवरैः संस्कृतविद्यासमितेः विद्यास्थाने प्रथमाध्यक्षपदवीमलङ्कृतवद्भिः
कुलपति-शास्त्ररत्नाकर-कोट्टारम् श. रामसुब्बाशास्त्रिभिः कृदन्तरूप-
मालाभिधोऽयं ग्रन्थ उपक्रान्तः । यावता 'गुहू' घातुमुद्रणपदं गतः,
तावत्येवावसरे अचिन्तितेन दैवदुर्विपाकेन श्रीशास्त्रिवर्याः ब्रह्मभूयं गताः । तैश्च
घटघातुपर्यन्तं कृतिरेषा ग्रथिता । तदुपरि तदादर्शितेन पथा तेषां निकट
एवाधीतव्याकरणाभ्यामावाभ्यां उपरितनभागविलेखनमुपक्रान्तम् । सुबहु
प्रमाणान्यनुसन्धाय प्राचीननवीनभिदामिन्नग्रन्थकाराणामाशयमपि यथामति
निरीक्ष्य टिप्पणादिकं महता परिशोधनेन परिश्रमेण च निर्वर्त्यते ।

अस्याः कृदन्तरूपमालायास्तृतीयो भागः पण्डितानां विद्यार्थिनां च
पुरत उपह्रियत इदानीम् । अत्र प्रथमभागभूमिकायामेव विस्तरश एतद्ग्रन्थनि-
र्माणप्रकारादिकं विशदीकृतम् ।

अधुना सकर्मकाकर्मकविषये ग्रन्थेऽस्मिन् आहतः प्रकार उच्यते :—

‘घातोरर्थान्तरे वृत्तेः घात्वर्थेनोपसंग्रहात् ।

प्रसिद्धैरविवक्षातः कर्मणोऽकर्मिका क्रिया ॥’

(वाक्यपदीयम्)

इत्युक्तीत्या सकर्मकस्यैव घातोरर्थान्तरे वर्तनात्, घात्वर्थेन कर्मण उप-
संग्रहात्, प्रसिद्धेः, कर्मणः अविवक्षातश्चाकर्मकत्वमुक्तमनुसृत्य तत्तत्तल
घात्वर्थाः लोके तेषां प्रयोगाणामालोढनपुरस्सरं ग्रन्थेऽल प्रतिपादिताः ।
एवम् ‘फलव्यापारयोरेकनिष्ठतायामकर्मकः’ (वाक्यपदीयम्) इत्युक्तमप्यालोच्य